HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Haridus- ja noortevaldkonna arengusuunad 2035

Ülle Matsin, HTMi üldhariduspoliitika osakonna juhataja

Riin Tamm, HTMi noorte ja andepoliitika osakonna juhataja

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Strateegilised alusdokumendid ja programmid, mis mõjutavad hariduspoliitikat

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035

1. Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel

2: Õpe on õppijakeskne ja tulevikku vaatav ning õpetajate järelkasv on tagatud

3: Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele

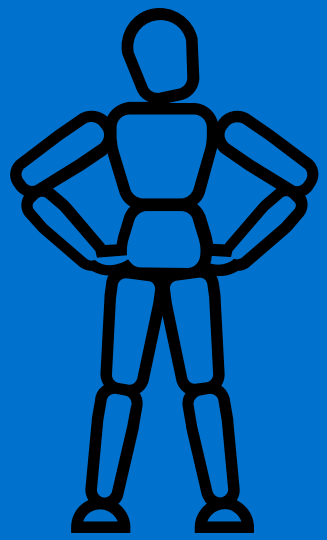

Noortevaldkonna arengukava 2021-2035

1: Noored on loov ja ühiskonda hoogsalt edasiviiv jõud – hariduse, kultuuri, majanduse, keskkonna ja teiste valdkondade nügijad ning eestvedajad.

2: Noorte õiguste kaitsmine riigis on järjepidev ning noorte aktiivne kodanikuosalus toetatud.

3: Kvaliteetne noorsootöö (sh noorte huviharidus) on kättesaadav üle Eesti ning loob kõigile noortele võimalused mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks, kogemuste pagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks

4: Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ning ennetatakse kindlustunnet suurendava turvavõrgustiku abil.

Haridus- ja Teadusministeerium

Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad. Liikumine haridustasemete ja -liikide vahel on sujuv

1. Lähtekohad: tagatud on õppija arengu toetamine ja kestlik haridusvõrk üle Eesti. Tasakaalu loomine koduläheduse, kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse sisulise tähenduse osas on iga kohaliku omavalitsuse ja kogukonna oluline eesmärk.

- Alushariduse ning I ja II kooliastme tagamine lapsele võimalikult kodu lähedal;
- Kolmanda kooliastme koondumine valla/linna piirkondlikesse keskustesse;
- Keskhariduse õppekohtade tagamisel võtab riik suurema vastutuse. Jätkub koostöö kohalike omavalitsuste ja eraüldhariduskoolide pidajatega.

2. Arenguperioodi olulised märksõnad on elukestev õpe ja paindlikud individualiseerimist võimaldavad õpiteed. Vähenevad eraldusjooned, mis takistavad liikumist formaal-, mitteformaal- ja informaalõppe ning ka üld- ja kutsehariduse vahel.

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Õpe on õppijakeskne ja tulevikku vaatav

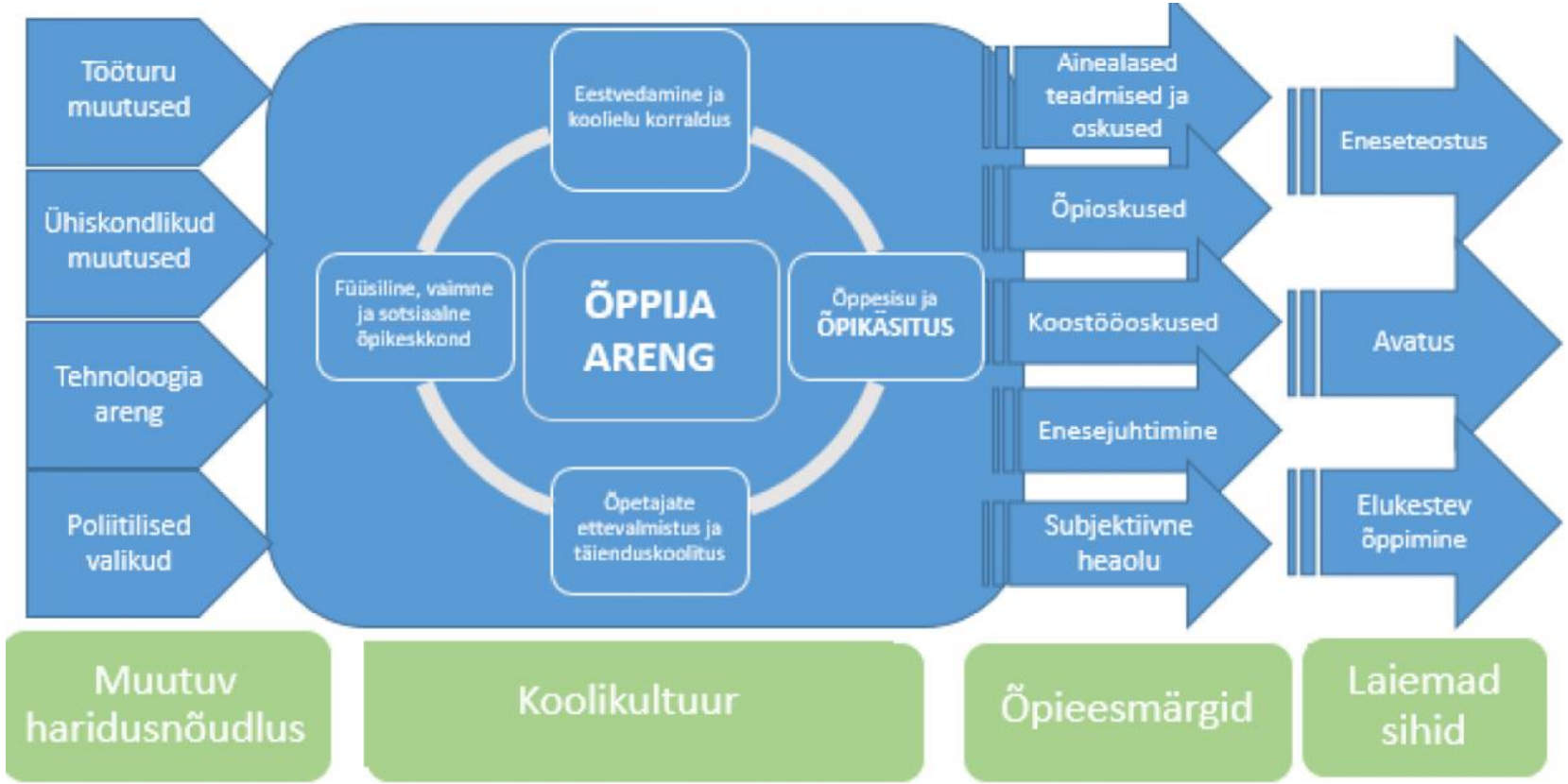

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Õpetajad on pädevad ja motiveeritud

- Õpetajate järelkasvu vähesus on kujunenud selliseks, et enam ei ole tagatud üle riigi ühetaolise kvaliteediga hariduse andmine (Riigikontroll 2020).
- OECD riikide võrdluses paistab Eesti koos Leedu ja Itaaliaga silma väga suure üle 50aastaste õpetajate osakaaluga. Alla 30aastaseid õpetajaid on Eestis kõigest 9% - see on vähem kui OECD riikides keskmiselt (OECD, 2021).
- Alustavate õpetajate sisseelamist toetatakse haridussüsteemis liiga vähe (Taimalu et al., 2019). Alustavatest õpetajatest ligi pooled on ilma kavalifikatsioonita. TALIS 2018 andmetel tajuvad enam kui pooled õpetajatest tööstressi, stressitundlikumad on nooremad õpetajad (Taimalu et al., 2020).
- EHISe andmetel on üldhariduskoolis 10 õpilast 1 õpetaja kohta (mediaan). 42% Eesti õpetajatest töötab osakoormusega. Õpetajate koormus erineb märgatavalt kooli suuruse ja asukoha vaates: väikestes koolides ja maapiirkonnas on koormus selgelt väiksem ja ka õpetaja leidmine raskem.

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Koolijuhid on pädevad ja motiveeritud

Ootused koolijuhile

- Demokraatliku ja nüüdisaegset õpikäsitust toetava organisatsioonikultuuri kujundamine
- Organisatsiooni arengueesmärkide elluviimine
- Enda ja oma töötajate professionaalse arengu väärtustamine
- Õpetajate töö- ja palgatingimuste kaasajastamine

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

OECD analüüs 2022 „Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis"

- Vajalik on kohanemine demograafiliste muutustega
- Haridussektori kulude osakaal kasvab. Tulubaas tervikuna seoses kahaneva ja vananeva rahvastikuga väheneb.
- Võrreldes tänaseid kulusid prognoosiga aastaks 2035, siis kulude kasv ühe maakoolis õppiva õpilase kohta on Eestis peaaegu suurim Euroopa Liidus.
- OECD soovitab koostööd haridusvõrgu kujundamisel ülemiste kooliastmete koondamiseks, et tagada maakoolides õpetajatele täiskohaga töö ning panustada rohkem ressursse alustavate õpetajate toetamisse.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Formaal- ja mitteformaalõppe lõiming

Praegused väljakutsed

- Noorte ajaline ressurss - suur osa ajast koolis ehk formaalõppe (FÕ) keskkonnas ja huvikoolides/noortekeskuste/huviringides e mitteformaalõppe (MFÕ) keskkondades
- Varajane koolist väljalangevus
- Vaimse tervise probleemid
- Õpilaste koormus ja heaolu
- Kohustuste koorem – loobumine hobidest
- Oskuste puudumine ja ebakõlad tööturul
- Erinev arusaam FÕ ja MFÕ lõimingust, MFÕ käigus õpiväljundite sõnastamata jätmine, tõendite puudus, usaldamatus jne
- Lõimingu ebaühtlame levik üle Eesti – noored on ebavõrdses olukorras oma õpitee kujundamisel

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Lõimingu eesmärgid

Projekt "Noorte edu toetuseks: võimekus lõimida mitteformaalses õppes omandatut formaalharidusse" 2021-2023

- Soodustada noorte MFÕs osalemist
- Raamistik MFÕ õppimise käigus omandatud teadmiste ja oskuste kirjeldamiseks ning õpitu kvaliteedi hindamiseks ja arvestamiseks üldhariduse õppekava täitmisel.

EU projekti kasutegur:

- HTM ja teised osapooled on teadlikumad parematest praktikatest, poliitikakujundamise, seadusandluse, rahastusskeemide ja haldusmudeli muutmise vajadustest.
- Koostöös sidusgruppide esindajatega valmivad juhendid MFÕ ja FÕ edukaks lõimimiseks.
- Valmib tegevuskava reformi elluviimiseks.

Pikaajaline mõju:

- paindlikuma ja õpilasekesksema haridussüsteemi loomisele kaasa aitamine.
- lõimingu rakendumisel mõistavad õpilased, et haridussüsteem toetab neid igakülgselt enesearengu ja tulemuste saavutamisel.

Ajakava

2021

- Projekt algas septembris tegevuste ettevalmistusega.
- Toimusid projekti tutvustavad kohtumised erinevate osapooltega.

2022

- Valminud on analüütilised ülevaated MitteFO-FO lõimingu hetkeolukorrast Eestis ja lõimingu näidetest teistest Euroopa riikidest, seadusandluse ja rakendamise tasandil.
- Toimunud on kogemuste vahetamine valitud lõimingu näidete esindajatega (Soome; New Hampshire, USA; Malta).
- Valmib lõimingu mõju analüüs sh kulu-tulususe analüüs.
- Tehakse esialgsed soovitused poliitika kujundamiseks ja seadusandluse muutmiseks.
- Valmivad lõimingu eduka praktiseerimise juhendite esialgsed versioonid, mida hakatakse piloteerima.

2023

- Valmib piloteerimise tulemuste analüüs.
- Valmivad lõimingu eduka praktiseerimise juhendite lõplikud versioonid.
- Tehakse kooskõlastatud soovitused poliitika kujundamiseks ja seadusandluse muutmiseks.
- Planeeritakse kommunikatsioonitegevused ning juhendite jt tulemite levitamine.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Mitteformaal- ja formaalõppe lõimingu senisest ulatuslikuma rakendamise eeldused on järgmised:

- nii mitteformaal- kui ka formaalõppe osalised on võtnud omaks **õppijakeskse lähenemise** õppimisele ning õpetamisele ja juhendamisele;

- mitteformaal- ja formaalõppe osalistel on **ühine arusaam lõimimise eesmärkidest**, **võimalustest ja korraldusest** ning **raamistik** lõimingu paindlikuks rakendamiseks;

- lõiminguprotsessil on **nii riigi- kui ka kohalikul tasandil** (sh kohalikes omavalitsustes ja õppeasutustes) selge(d) eestvedaja(d), kelle ülesanne on koostöiselt toetada **usalduse teket** lõimingu osaliste vahel ning **lõimingu rakendamist.**

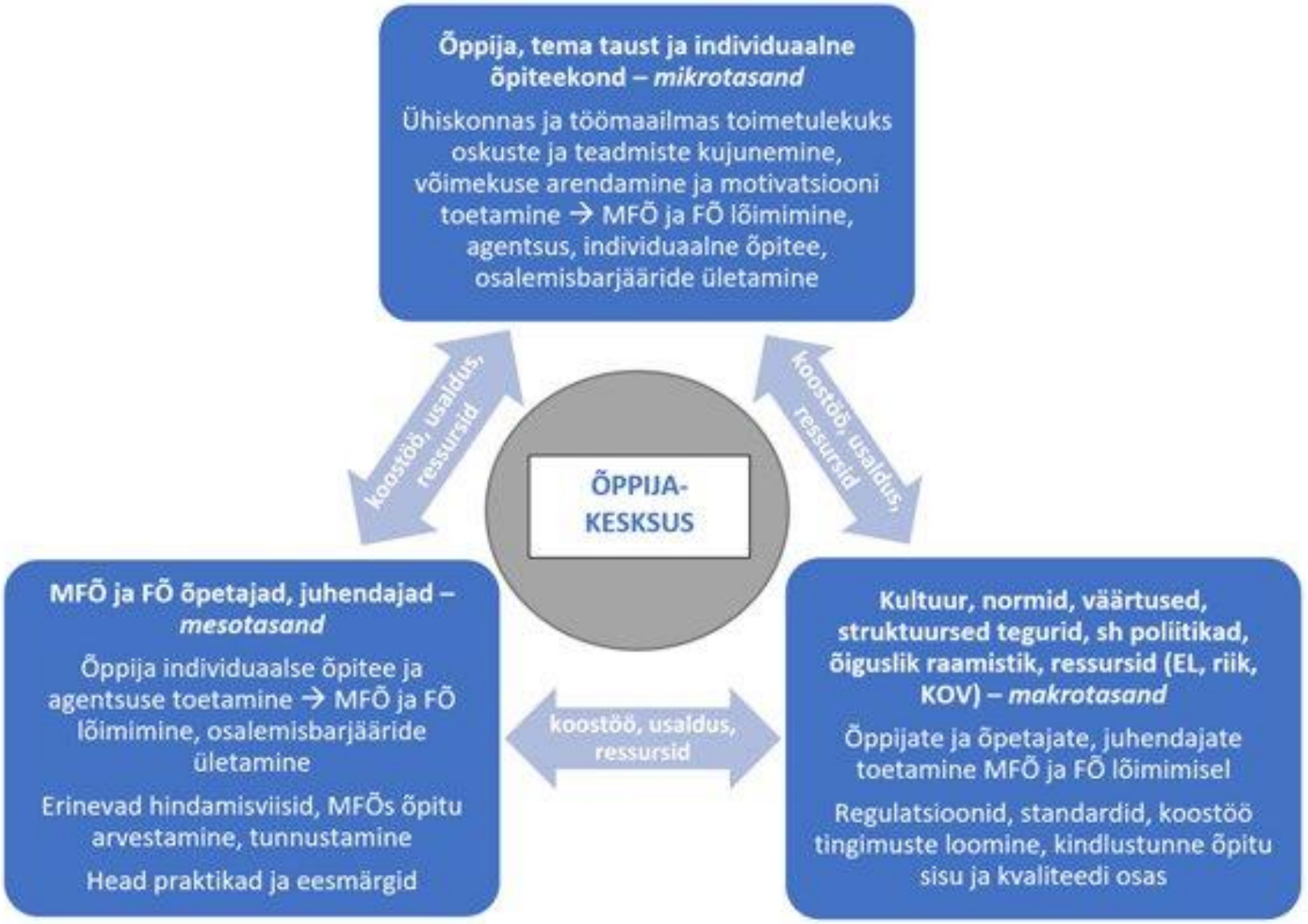

Viide: *formaalse_ja_mitteformaalse_oppe_loimingu_projekti_d1_raport.pdf (hm.ee)*

Ekspertide esialgsed soovitused poliitikamuudatusteks

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

HTM:

- Välja töötada lõimingu põhimõtted, juhendmaterjalid ja toetusmeetmed, et võimestada koostööd eri osapoolte vahel
- Vajadusel ette valmistada õigusaktide muutmine
- Toetada kutsesüsteemi arendamist (HH õpetaja) ja populariseerimist (noorsootöötaja)
- Luua ühine hariduse digiregister, mis annaks ülevaate õpilase haridusliikide ülesest õpiteekonnast
- Koolitada lõimingu koordinaatoreid ning toetada nende omavahelist võrgustumist
- Seirata ning hinnata lõimimise poliitikamuudatuse edenemist ja edukust

Üldhariduskool:

- Üldhariduskoolide õppekavas sätestada kohustuslike-, valik- ja vabaainete MFÕs läbimise ja arvestamise põhimõtted ning korraldus
- Tõhustada lõimingu koolisisest koordineerimist - määrata lõimingu koordinaator
- Kirjeldada kooli õppekavades õpiväljundid avaramalt ja valdkonnapõhiselt
- Kujundada koostöös piirkonna MFÕ pakkujatega ja lähtuvalt nüüdisaegsetest teadmisest MFÕ arvestamiseks enesehindamise korraldus ja instrumendid

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

FÕ ja MFÕ lõiming aitab õpetajate töö muuta mitmekülgsemaks ja toetab seeläbi ka õpetajate järelkasvu ☺

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Aitäh!

ylle.matsin@hm.ee
riin.tamm@hm.ee